

Språk og symbolsk makt i *Team Antonsen*¹

Av Guri Melby

Grunnlaget for alle sosiolingvistiske undersøkelser er erkjennelsen om at språk ikke bare er et kommunikasjons-middel, men også en bærer av et symbolsk innhold. All språklig interaksjon er preget av sosiale strukturer som både blir uttrykt og reproduisert gjennom språket. Benytter vi oss av Bourdieus (2005) begrepsapparat, kan disse strukturene beskrives ved å se på et språksamfunn som en lingvistisk markedsplass der ulike språkkoder har ulik verdi. Ulike varieteter tillegges en symbolverdi basert på sosiale konnotasjoner og stereotype forestillinger, og disse holdningene er med på å påvirke hvilke språklige strategier vi velger:

Linguistic utterances or expressions are always produced in particular contexts or markets, and the properties of these markets endow linguistic products with a certain "value". On a given linguistic market, some products are valued more highly than others; and part of the practical competence of speakers is to know how, and to be able to produce expressions which are highly valued on the markets concerned (Thompson 2005:18).

Ifølge Bourdieu bærer enhver språklig interaksjon, uansett hvor personlig og ubetydelig den kan virke, spor av den sosiale strukturen som interaksjonen uttrykker og bidrar til å reproducere. Variasjoner i

1 Denne artikkelen er basert på masteravhandlinga mi, *Dialekt og parykk. En sosiolingvistisk studie av dialektbruk i Team Antonsen*, som ble levert våren 2007.

aksent, intonasjon og vokabular reflekterer ulike posisjoner i det sosiale hierarkiet. På et gitt språklig marked er altså noen produkter verdsatt høyere enn andre, og i denne artikkelen vil jeg se nærmere på hvordan dette kommer til uttrykk gjennom tv-programmet *Team Antonsen*.

1 Dialekt og parykk

I januar og februar 2004 sendte NRK humorprogrammet *Team Antonsen*. Programskapere og skuespillere var Atle Antonsen, Harald Eia, Bård Tufte Johansen og Kristopher Schau, alle med lang fartstid i NRK og andre kanaler. Med høye seertall og stor medieomtale ble programmet en svært vellykket videreføring av NRKs satsning på nyskapende og eksperimentell humor. Som språkstudent kunne jeg ikke unngå å legge merke til at mange av karakterene de skapte, snakket en eller annen slags dialekt. Ved hjelp av språket og enkelte virkemidler som briller, løsbart og parykk fikk skuespillerne en ny identitet; de ble noen andre. Disse virkemidlene bidro til å skape morsomme karakterer med egenskaper og personlighet.

Et eksempel på en slik identitetsendring får vi i innslaget "Det er boka mi" som ble sendt den 21.01.04.² Programmet åpner med at alle "team-medlemmene" sitter i en sofa i studio og prater og tøyser, før Harald Eia henvender seg til Bård Tufte Johansen og sier:

Harald: Det er innmari kult at vi har blitt fire, og at det ikke bare er oss to lenger, ikke sant?

Bård: Ja, dritkult.

Harald: Jeg savner ikke i det hele tatt at det er bare oss to, det er så kult at vi har blitt så mange, ikke bare ...

Her er de altså Harald og Bård, to programledere som oppfører seg som programledere flest, de ser helt vanlige ut og snakker som de pleier å gjøre. Etter hvert begynner de å mimre om den tida de lagde

2 Alle sketsjene jeg viser til i denne avhandlingen er lastet ned fra NRKs nettsider, og lenken til nettstedet hvor alle programmene er lagt ut er oppgitt i litteraturlista.

programmet *Åpen post*, og de snakker om et fast innslag de hadde der som het "Det er boka mi". Videre viser det seg at både Harald og Bård "tilfeldigvis" har på seg de samme genserne de brukte i disse sketsjene, og når de får dratt på seg parykker og lagt om til en slags svensk-trønderisk blandingsdialekt, blir de plutselig de to karakterene fra nettopp "Det er boka mi". I utdraget under, hvor de altså har blitt til to rare trøndere, omtaler jeg dem som "Trønder 1" og "Trønder 2". Her ser vi hvordan de ved hjelp av dialekt og parykk går fra å være Harald og Bård til å bli to komiske, latterlige karakterer³:

Trønder 1: Hjartelig velkommen til "Det e boka mi". Du har gitt ut ei slags ordbok, med lokale ord og uttrykk fra heimlassen dinj.

Trønder 2: Jada.

Trønder 1: Ska vi se på nokon av oLa? Ska vi gjør det?

Trønder 2: Jada dju.

Trønder 1: Jag leser oLa, og du kan illustrere korsen de brukas.

Trønder 2: Nettopp spettopp.

Trønder 1: Da begynner første oLet. Første ordet er "møbelangre". Å ommøblere legenheten og så angre ettjerpå.

Trønder 2: (illustrerer) Nja, vi skulle kanskje ikke ha satt denj sofan i trappa, kanskje. Æh, va det kanskje dumt at vi satte denj senga i vasken. Å, var det dumt at vi kanskje putta dossen i skoffenj. Nei, no sitt æ hær og møbelangre litt hær æ no.

Innslaget avsluttes med at Atle Antonsen bryter inn og spør hva de driver med, noe som fører til at Harald og Bård river av seg

³ I denne artikkelen har jeg valgt å bruke normalortografiske tegn i transkriberingen uten å markere trykk, intonasjon o.l. ved hjelp av diakritiske tegn. Uttale som avviker fra standardtalemål har jeg markert på følgende måte: Palatalisering av dentaler ved å føye til *-j* til den palataliserte konsonanten. Tjukk *l* markeres med en *L*, og stemt alveolar aproksimant markeres ved at *-r* erstattes av *-rsj*.

parykkene og blir "seg selv" igjen – to programledere i et underholdningsprogram. Slik blir altså enkle virkemidler som dialekt og parykk brukt for å skape nye personligheter og presumptivt morsomme karakterer i *Team Antonsen*. I denne artikkelen vil jeg undersøke hvilke forestillinger om dialekter og dialektbrukere denne dialektbruken spiller på, for videre å se på hva dette sier om våre holdninger til dialekter.

De sketsjene fra programserien jeg bruker mest i denne artikkelen er "Kjempesjansen nord", "Syrilig og sarkastisk nynorskmann", "Ekstra Joker Nord", "Dialektopprettning", "Svartlamon", "Same som snakker først høyt, så lavt" og "Hva er en sjark?". Disse sketsjene har det til felles at de har minst én karakter som bruker dialekt. Dette i seg selv gjør dem velegnet som grunnlag til å se på hvordan dialekter blir brukt i *Team Antonsen*, og på hvilken måte denne bruken forholder seg til eksisterende holdninger og stereotypier knyttet til dialekter. Nordnorske dialekter er i flertall blant de utvalgte sketsjene, hovedsakelig fordi de er sterkt overrepresentert i datagrunnlaget, men også fordi jeg nettopp av den grunn ønsker å fokusere på bruken av nordnorske dialekter. Likevel har jeg også valgt å ta med sketsjer med andre dialekter, for å se om bruken av disse og de holdningene dette reflekterer, samsvarer med bruken av og holdningene knyttet til de nordnorske dialektene.

2 Hvorfor analysere Team Antonsen?

De vanligste metodene for å undersøke språkholdninger er: direkte måling i form av intervjuer og spørreskjemaer, eller indirekte måling, ofte i form av matched guise-teknikken.⁴ Jeg har imidlertid valgt en tredje innfallsvinkel, nemlig å foreta en kvalitativ innholdsanalyse. Kort fortalt er en "[k]valitativ innholdsanalyse [en] systematisk gjennomgang av dokumenter med sikte på kategorisering av innholdet og registrering av data som er relevante for problemstillingen i den aktuelle studien" (Grønmo 2004:187). Dette er altså en form for observerende studier, i mitt tilfelle en tekstanalyse av et tv-program. En grunn til at jeg har valgt denne innfallsvinkelen, er at tradisjonelle intervjuer og spørreundersøkelser

4 Mer om disse metodene i blant annet Garrett et al. (2003).

om språkholdninger som regel forteller oss lite nytt. I tillegg er det en stor ulempe med de tradisjonelle metodene, spesielt de direkte målingene, at de kan framprovosere holdninger og gjøre dem mer eksplisitte enn de egentlig er. Med slike metoder risikerer en å forenkle det komplekse fenomenet som holdninger er, gjennom å tvinge informantenes tanker inn i enkle avkryssingsbokser. I tillegg kan prosessen ved måling av holdninger i seg selv bidra til å utvikle holdninger som ellers ikke ville blitt formulert (se for eksempel Seim 2005:51).

Et annet viktig aspekt i valg av metode går på hvordan man forstår selve holdningsbegrepet. Mange ser det som et problem med de tradisjonelle metodene at holdningene blir fjernet fra sin naturlige kontekst; de blir løsrevet fra den reelle kommunikasjons-situasjonen. Dette gjelder særlig i direkte målinger, men også i svært mange av de indirekte målingene. Man baserer seg altså på at man kan måle holdninger isolert fra konteksten. Dette representerer en "feilkilde" hvis man mener at holdninger er kontekstavhengige. For eksempel vil trolig de fleste tv-seere reagere annerledes på dialektbruk hos et nyhetsanker enn hos en langrennsløper som blir intervjuet rett etter målpasering. Holdninger til en språkvarietet er altså ikke konstante, men derimot dynamiske, selvmotsigende og situasjonsavhengige.

Mener man at ulike språkvarieteter blir evaluert ulikt avhengig av den spesifikke situasjonen, må dette nødvendigvis få metodiske konsekvenser. Hvis man legger denne forståelsen av holdningsbegrepet til grunn, er det mye som taler for at en *diskursanalytisk* innfallsvinkel vil være bedre egnet i en språkholdningsundersøkelse enn de tradisjonelle metodene: "Nettopp på grunn av holdningers divergerende, komplekse og kontekstavhengige natur, vil jeg helle mot en mer utstrakt bruk av kvalitative tilnærminger" (Seim 2005:54). Ved å studere språkholdninger fra et diskursanalytisk perspektiv, gjennom å se på språklige ytringer og språkbruk i det offentlige rom, så inkluderer man konteksten i selve undersøkelsen, og man studerer språkbruk som er virkelig, og ikke noe som er framprovosert i en testsituasjon. I en diskursanalyse ser man vanligvis på hvordan tekstforfattere trekker veksler på allerede eksisterende diskurser for å skape en tekst, men også på hvordan

tekstmottakere anvender andre diskurser i fortolkningen av teksten (Jørgensen og Phillips 1999). Formålet med analysen er å finne ut av hvordan omverdenen (eller deler av den) framstilles, og hvilke sosiale konsekvenser det får. Utgangspunktet er at diskursene gjennom å framstille virkeligheten på én måte framfor andre mulige måter *konstituerer* objekter på bestemte måter; bestemmer hva som er sant og ikke, og gjør visse typer handlinger relevante og andre utenkelige (ibid.). Den diskursive tilnærmingen åpner for at vi både kan si noe om hvordan språksamfunnet avspeiles i en diskurs, hvordan språklig prestisje og symbolsk makt kommer til syne, samtidig som vi kan si noe om hvordan sosiale prosesser formes og omformes av den konkrete diskurspraksisen.

Utgangspunktet for min analyse av *Team Antonsen* er altså ønsket om å avdekke noen av de språkholdningene som ligger innbakt i denne medieteksten. Disse holdningene kan like gjerne omtales som diskurser, og dermed kan min analyse karakteriseres som en diskursanalyse:

The forensic task of the discourse analysis will be to track how various forms of discourse, and their associated values and assumptions, are incorporated into a particular text, why and with what effects (Coupland og Jaworski 2005:9).

Mitt mål med analysen er altså å undersøke hvilke diskurser om språk og språkbrukere teksten *Team Antonsen* spiller på.

Grunnen til at jeg har valgt å bruke et humorprogram for å undersøke språkholdninger, er at humor i mange tilfeller speiler holdninger og verdier i samfunnet på en mer "ærlig" måte enn andre medietekster. Innenfor humorens rammer kan man ta for seg emner og bruke virkemidler som er tabubelagte og politisk ukorrekte i andre sammenhenger:

[...] konflikter som man offisielt ikke vil bekrefte eksisterer, eller temaer det ikke er god tone å snakke om, [vil] fritt komme fram i form av humor. Humor, og kanskje særlig vitser, kan derfor være en nøkkel til forståelse av den kollektive identitet og de problemer, konfliktområder og tabuer som knytter seg til denne. Humoren blir et korrektiv til mer artikulerede, offisielle versjoner av samfunnets idealer og normer (Kjus og Hertzberg Kaare 2006:20).

I tillegg krever humor en form for innforståttethet, et fellesskap, en felles kultur, noen felles holdninger og verdier:

Humor forutsetter nesten alltid kunnskap om ting som er felles for komiker og publikum, typisk felles historiske erfaringer, allment kjente kulturelle symboler, i dag kanskje ikke minst en felles mediekultur. Folk uten en slik kunnskap om nasjonalt fellesgods ekskluderes fra latteren (Gentikow 2006:67).

Det er liten tvil om at vi finner en slik kulturelt betinget humor i mange av sketsjene i *Team Antonsen*. Når programskaperne gir en karakter i programmet en bestemt dialekt, så gjør de det fordi de tror at vi seere knytter noen holdninger og verdier enten til den aktuelle dialekten, eller til dialektbruk generelt. Nettopp fordi humoren krever at vi enten innehar eller på andre måter kjenner til disse holdningene, så blir det at vi ler av programmet, en bekreftelse på at disse språkholdningene finnes.

3 Framstillinger av og forestillinger om dialektbrukere

Det er en nær sammenheng mellom de holdningene vi har til en dialekt, og de holdningene vi har til dialektbrukerne. For å undersøke hvilke språkholdninger som reflekteres gjennom dialektbruken i *Team Antonsen*, er det nødvendig å se nærmere på hvordan de ulike dialekttalende karakterene i disse sketsjene blir framstilt. Humoren i en sketsj har som regel flere kilder, men den er ofte knyttet til "[k]arakterenes ytre og indre kvaliteter, herunder talemåte og dialekt som ofte vekker latter" (Larsen 2003:138). I *Team Antonsen* framstår karakterene ofte som relativt endimensjonale, og ytre trekk og synlige eller hørbare lyter og særegenheter som umiddelbart bidrar til å gi karakterene en slags personlighet, blir dermed sentrale i denne type komedie:

Tufte Johansen: Jeg tror også litt fordi vi jobber med komedie som er liksom sånn tablåaktig, det er ikke tredimensjonale karakterer, vi lager ikke noe liv og bakgrunn og sånn. Så derfor blir dialekten viktig, det er en lett måte å lage karakterer på. Mens hvis du jobber annerledes, jeg tror for eksempel Robert Stoltenberg tenker gjennom hvordan karakterene er, hva de er opptatt av og sånn, mens for oss så har det vært litt mer dialekt og parykk (Intervju med Eia og Tufte Johansen 18.04.06).

For å belyse hvordan de dialekttalende karakterene blir framstilt i *Team Antonsen*, har jeg tatt utgangspunkt i visse framtrede egenskaper ved de aktuelle karakterene i de utvalgte sketsjene fra *Team Antonsen* og kategorisert dem i tre ulike typer:

- De enfoldige, naive og positive
- De nostalgiske og hjemmekjære
- De lykkelige utflytterne

Kategoriseringen i typer er foretatt på grunnlag av fellestrekk jeg mener det er naturlig å vektlegge ved de ulike karakterene, både fordi de framstår som viktige i forhold til hvorfor karakterene blir morsomme, men også fordi dette er trekk jeg kan finne igjen i andre diskurser som kan knyttes til dialektbrukere. Underveis vil jeg altså diskutere framstillingene av dialektbrukerne i lys av mer "etablerte" diskurser, myter og stereotypier knyttet til dialektbrukere generelt og nordlendinger spesielt. I analysen vil jeg fokusere på hvordan denne framstillingen reflekterer det skjeve maktforholdet mellom dialekter og standardtalemålet.⁵

Det er viktig å understreke at verken karakterene i seg selv, de enkelte sketsjene eller programserien som helhet gir et *entydig* bilde av ulike dialekter eller dialektbrukere. Det er slett ikke alltid like åpenbart *hvilke* diskurser programskaperne til enhver tid spiller på. De ulike diskursene ligger der som en slags understrøm som noen ganger kommer opp til overflaten og gir seg klart til kjenne, mens de andre ganger blir værende på bunnen. De karakterene jeg har valgt å fokusere på, er altså sjelden en direkte parodi av én bestemt type mennesker, og sketsjene refererer sjelden direkte til én helt bestemt forestilling om dialektbrukere. Bildet som formidles, er med andre ord både flertydig og sammensatt.

⁵ I denne artikkelen vil jeg ikke gå inn på en diskusjon rundt begrepet 'standardtalemål', men gjøre det klart at jeg legger til grunn at det eksisterer et standardtalemål i Norge som ligger nært opp til skriftspråket bokmål, og som har en østnorsk uttale.

3.1. De enfoldige, naive og positive

De karakterene jeg har valgt å samle i denne kategorien, har det til felles at de er enfoldige, naive og positive. Dette gjelder Even Mellnes fra sketsjen "Kjempesjansen Nord", Runar Krøvel Velle-Voll fra "Ekstra Joker Nord" og Samen fra "Same som snakker først høyt, så lavt". Even Mellnes er plassert her hovedsakelig fordi han er med i en talentkonkurranse på tv uten å ha særlig imponerende talenter å vise fram. Hans "kunststykke" består altså av å kunne si navnet på en av Nord-Norges fremste kjendiser, Kari Bremnes, på et utall forskjellige måter. Selv om han gjennomfører dette med stor innlevelse og entusiasme, framstår det likevel ikke som en særlig imponerende prestasjon, og Even virker ut fra dette å være litt enfoldig og dum. I tillegg er han relativt naiv som tror at den type talent han viser fram, vil bidra til å endre søringers holdninger til nordlendinger, jf. at hensikten med programmet er å "[...] vise folk i hele landet hvor flinke de nordpå er til mangt og mye" (*Team Antonsen* 07.01.04). Og på tross av at han egentlig blir ydmyket av både programlederen og publikum, er han hele tiden positiv, som i dette utdraget:

Programlederen: Er du nervøs?

Even: Njei, ikkje spesielt.

Programlederen: Du kasta opp der ute i stad.

Even: Det var ikke mye.

Programlederen: Nei, (latter fra publikum) du pleier å kaste opp mer?

Even: Jada, æ har egen spybolle som ... (fniser)

Mange av de samme holdningene og karaktertrekkene finner vi igjen hos Runar Krøvel Velle-Voll, fra "Ekstra Joker Nord". Han deltar stadig i et pengespill han ikke kjenner reglene til, men lar seg likevel lure til å være med gang på gang og ender opp med å miste alt – til slutt seg selv. Det at han lever på trygd, bidrar til å forsterke inntrykket av en mann med begrensede ressurser. I likhet med Even Mellnes er imidlertid også han positiv, uansett hva som skjer, noe

som kommer tydelig fram i begeistringens han viser over å få ansiktet sitt på tv-skjermen:

Runar: Hei, se nå er jeg på tv. Det var artig. Det er første gang noen i familien Krøvel Velle-Voll er på tv, faktisk. Jeg har blitt en Krøvel Velle-Jokersj. [synger til melodien fra "Kaptein Sortebill"] Mitt navn er Krøvel Velle-Voll ifra Velle-Voll i Volle. Oj, se, det er fem Krøvler! Så mange har jeg aldri sett før.

Den barnlige gleden han gir uttrykk for i dette utdraget, kan virke noe underlig med tanke på at han har tapt alt han eier, inkludert kontrollen over egen kropp. Den malplasserte positiviteten bidrar dermed til å understreke hans enkle og naive karakter.

Den siste jeg vil plassere under denne kategorien er hovedpersonen fra sketsjen "Same som snakker først høyt, så lavt". Samen er på besøk i studio for å vise fram ei bok han har lagd, "Tyrkleif i søringland". Med denne boka vil han ta igjen for alle de gangene søringer har gjort narr av samer, boka er altså et forsøk på å for en gangs skyld ha det moro på søringenes bekostning, ved å vise at også de kan gjøre feil og tabbe seg ut. Det er imidlertid tydelig for alle at han selv har konstruert disse trykkfeilene, da dette er gjort på en svært gjennomskuelig og lite sofistisert måte. Samen har rett og slett bare klusset over ord eller deler av ord i avisoverskrifter med korrekturlakk og skrevet over med tusj, og hans endringer står med dette i skarp kontrast til resten av teksten, som består av trykkbokstaver. Forsøket på å ta igjen overfor søringene blir med dette totalt mislykket, og Samen framstår både som enfoldig og naiv. Det er også interessant at denne figuren på mange måter går mot en myte som sier at nordlendinger er "[...] vittige og slagferdige" (Brantenberg et al. 1994:428), siden han mislykkes fullstendig i å bruke humor som våpen mot sørnorsk arroganse. Men også Samen er positiv hele veien, han smiler og ler gjennom hele sketsjen, til og med når programlederen truer med å slå ham i hjel med et balltre helt til slutt.

3.1.1. Fortellinger om den enfoldige nordlendingen

Fordi alle de tre "enfoldige og naive" karakterene i denne kategorien har tilknytning til Nord-Norge, er det naturlig å se nærmere på

hvordan dette bildet stemmer overens med eksisterende forestillinger om nordlendinger. Edwardsen (1997) viser hvordan bildet av nordlendinger som enfoldige og naive er en framstilling som har blitt spredt blant annet gjennom skoleprotokoller og distriktslegenes beskrivelser av nordlendinger fra begynnelsen av 1900-tallet. Disse beskrivelsene oppsummerer han på denne måten (op.cit.:145):

Med sjøfinnen som kroneksempel får adressatene i hovedstaden presentert – og repetert år for år – kystboeren som en lavpannet dumskalle som på en enfoldig måte er fiksert i tradisjonelle former for fiskeri. Når "fremskridtet" banker på og forklarer hans tilpasning som avlegs, er han for lavpannet til å oppdatere seg. I stedet går han rundt og driver dank, snubler i tida og skriker opp om offentlig støtte. Den smule gårdsbruk han fikler med, forstår han seg ikke på.

I denne boka tar altså Edwardsen for seg det asymmetriske kulturmøtet mellom det nordnorske folket og "oppdragerene" – lærerne, prestene og legene – som kom sørfra og som gjennom sine beretninger bidro til å etablere en forestilling om nordlendinger som "[...] einfaldige, usedelege, overtruiske og ureinslege" (Fulsås 1999:95). Også Brantenberg, Hauan og Knudsen (1994:418) forteller om hvordan Nord-Norge har blitt sett på og framstilt som en mindre utviklet landsdel av folk sørpå:

I folks bevissthet framstod landsdelen ikke bare som en avkrok i *geografisk* forstand. Også *økonomisk* og *kulturelt* ble Nord-Norge betraktet som en underutviklet og forkommen periferi, "de bevilgende myndigheters stebarn", som det het i *Verdens Gangs* store spesialnummer om Nord-Norge i 1926.

Disse nedlatende holdningene og det inngrodde elendighetsbildet av den nordlige landsdelen blant folk sørpå førte ifølge Brantenberg et al. (1994) til en stor innsamlingsaksjon av penger og klær til de såkalte "trengende nordpå", i regi av Aftenposten i 1922, en aksjon nordlendingene selv reagerte negativt på. Disse eksemplene viser hvordan forestillingen om nordlendingen som enfoldig, og dermed også hjelpetrengende, går langt tilbake i tid.

Men vi finner også nyere eksempler på folk som har opplevd stigmatisering og nedlatende holdninger knyttet til sin nordnorske

identitet. I tv-programmet *Myter* (vist på NRK1 09.03.04) forteller førsteamanuensis ved Universitetet i Tromsø, Nils M. Knudsen, om de mindreverdighetskompleksene han følte som ung nordlending i Oslo. Han reagerte på at "[...] sørpå snakket jo til og med grøftegraveran søring", fordi han tidligere hadde knyttet dette språket bare til høystatusyrker og autoriteter: "Radioen var søring, presten var søring, Gud var søring" (ibid.). På bakgrunn av dette kaller han nordnorsk "inkompetansens dialekt" (ibid.). Her knytter han altså den mindreverdighetsfølelsen han hadde, direkte til *språket*, noe som viser hvor viktig dialekt oppleves å være for den sosiale identiteten. Lignende opplevelser fra hvordan det var å være nordlending sørpå, kan også Ottar Brox (1992:59) vise til:

Mine foreldre hadde under oppveksten holdt meg uvitende om "nordlendingens" primitivitet, uvitenhet, og de egenskaper som ellers tillegges oss, eller i alle fall i 1949 ble tillagt oss, av vanlige folk sørpå. Det var litt av et sjokk å komme ned på jorda, og møte folk som regnet med at jeg var praktisk talt analfabet når de hørte dialekten min.

Forestillinger om at nordlendinger er inkompetente, henger også nært sammen med myten om at nordlendinger er subsidiert av staten og lever på trygd. Carl I. Hagen var en viktig bidragsyter til den moderne mytedebatten om den arbeidsledige, inkompetente nordlendingen, da han i sammenheng med at Frps fylkesparti i Finnmark gikk med underskudd, stemplet finnmarkinger som latsabber med sugerør i statskassa (Brantenberg et al. op.cit.:425). Denne myten viser det seg at Runar i "Ekstra Joker Nord" i høyeste grad lever opp til (28.01):

Programleder: Og hva er det du lever av i Velle, Velle-Voll?

Deltaker: Æ livnære mæ av trygd.

Programleder: Ja, det er jo hovednæringsveien i den lille bygda. Og jeg kan se i papirene mine at du er tredje generasjons trygda?

Deltaker: Fjerde generasjon trygda, faktisk, æ har en sånn prototrygd ...

Programleder: Ja, det e trivelig med tradisjoner, det er helt sikkert.

I tillegg kan det være verdt å nevne en annen sketsj fra *Team Antonsen* som spiller på den samme forestillingen, nemlig "Hodejegerne Nord" (vist 26.02.04). Dette er en parodi på et tv-program som het *Hodejegerne* som gikk på NRK1 lørdagskvelder vinteren og våren 2002 (Amundsen 2002), der et panel av kjendiser skulle prøve å koble riktig person til riktig yrke. I *Team Antonsens* parodi er programmet lagt til Nord-Norge, og her skal panelet gjette hvem av de tre som sitter der som er fiskere, og hvem av dem som er uføretrygda sjarkfisker. Her spiller de altså klart og eksplisitt på myten om at nordlendinger enten livnærer seg av gammeldags fiske, eller lever på trygd.

Tross all elendigheten mange forbinder med Nord-Norge, blir likevel nordlendinger ofte framstilt som positive og optimistiske, noe som kommer tydelig fram hos Arthur Arntzens alter ego Oluf:

Som dokker førstår, hær e botnlaus eleindighet og naken armod aille vægne. Sånn har det vært, og sånn e det! Vi har fræmdeles de dårligste levekåran og dein lavaste inntækta, mæn får de minste fradragan. Vi e mæst arbeidsledig og har minst formue å tære på. Tell gjængjeld har vi de fleste og største konkursan og meste flest arbeidsplassa. Mæn vi står han av! (Arntzen 2005: 188).

Oluf er en karakter som framstår som ekte og opprinnelig, grov og vulgær, upåvirket av urbane dannelsesidealer. For mange representerer han nok noe typisk nordnorsk, men heller enn å være en imitasjon av nordlendinger, er Oluf et uttrykk for *den mytiske nordlendingen*. Oluf har for mange blitt bæreren av selve sentralmyten om nordlendingen, og Oluf-figuren kan sies å inneholde alle de forestillingene Edmund Edvardsen (1997) viser eksisterte blant eliten på 1900-tallet:

Oluf-figuren var bærer av alle de holdninger som disse myndighetspersoner i et utall av nedtegnelser har kommentert. Oluf gjenskapte bildet av den enfoldige, den usedelige, den overtroiske og den urenlige nordlendingen (Kramvig 1999:105).

Forestillingen om at de som snakker nordnorsk, er enfoldige, naive og positive virker dermed å være veletablert og veldokumentert, både gjennom populærvitenskapelige tekster, medietekster og andre humortekster. Men selv om disse fortellingene jeg her har referert til,

handler om nordlendinger, er det ikke dermed sagt at de samme forestillingene også kan gjelde like mye for andre "provinsboere". Likevel blir kanskje kontrasten mellom sentrum og periferi framhevet ved at det er dialekter fra den landsdelen som er lengst unna sentrum, man parodierer. Kontrasten mellom nord og sør forsterker dermed kontrasten mellom sentrum og periferi:

Nord – sør kontrasten er en variant av sentrum – periferi kontrast. [...] Det er mulig å hevde at nordnorsk kultur og identitet har blitt etablert i den offentlige diskurs gjennom en kontrastering til urbane livsformer og kulturformer i sentrale strøk sør i landet. Lokale livsformer og kunnskapsformer, tradisjon og kultur blir på denne måte transformert til politiserte symboler som utfordrer beskrivelsene av den nordnorske landsdelen som primitiv og tilbakeliggende (Paulgaard 2000:6).

I tillegg har forholdet mellom Sør-Norge, i hovedsak representert ved Oslo, og Nord-Norge vært preget av konflikt og et skjevt maktforhold, noe som bidrar til å understreke den store avstanden mellom sentrum og periferi. Nord-Norge representerer på mange måter den ytterste periferi, både geografisk og politisk, noe som også kommer fram i intervjuet med to av programskaperne:

Eia: Ja, på en måte. Det er jo en sone av Norge hvor du føler at det er litt sånn, det er jo mot Russland, ting er litt sånn ... betaler de skatt der oppe i Finnmark? De er liksom litt utenfor resten av systemet.

Intervjuer: Det er litt sånn eksotisk, på en måte? Det er så langt unna at vi vet nesten ikke...

Eia: Ja, vi vet ikke helt hva de ... de er utenfor vår kontroll, og de holder på med sine egne ting. Plutselig så kommer de og banker på døra i Oslo og sier du, vi har visst ødelagt hele Finnmarksvidda vi [med nordnorsk dialekt].

Tufte Johansen: [Ler høyt] Ja. Du, det er noe vi må fortelle dere ... [med nordnorsk dialekt].

Eia: Hvorfor har dere ikke fortalt oss dette før? Nei, vi trodde bare, la oss slippe alt det der, jeg vet ikke hva, nå må dere i hvert fall hjelpe oss [med nordnorsk dialekt]. Den følelsen har vi litt, der oppe fisker de plutselig opp all fisken, og vi sa jo dere ikke skulle gjøre det jo, ja men vi trodde at det var masse ... [med nordnorsk dialekt] (Intervju med Eia og Tufte Johansen 18.04.06).

Selv om de karakterene jeg har plassert inn under denne kategorien, nok kunne kommet fra andre steder i Norge, fungerer det altså særlig godt at de nettopp er nordlendinger.

3.1.2. *Makt og avmakt*

Dialektbrukernes naivitet og enfoldighet blir i alle disse tre sketsjene understreket av deres avmakt i den situasjonen de har kommet opp i. Denne avmakten kan sees på som en kontrast til det kulturelle *hegemoniet* det urbane sentrum representerer (Thuen 2002b:72), en kontrast som kommer fram i forholdet mellom programlederen, som snakker standardtalemål, og den dialekttalende gjesten. I "Kjempe-sjansen Nord" er det tydelig at den standardtalende programlederen har full kontroll på situasjonen; han bestemmer hvem som skal gjøre hva og når, og hvem som kan le av hvem. Han opptrer som en hvilken som helst programleder i statskanalen, med den roen, verdigheten og autoriteten som rollen krever, og representerer på mange måter normaliteten i en ellers parodisk verden. Den nordnorske gjesten er tydelig ukomfortabel i situasjonen, han har ingen erfaring med å være på tv, han opptrer stivt og nervøst og ender opp med å gjøre seg selv til latter for alle. I flere tilfeller bidrar også programlederen til å forsterke latterliggjøringen av Even, som når han forteller publikum og tv-seerne at Even spydde bak scenen. Også Samen blir tydelig latterliggjort av programlederen, noe som kommer klart fram i den avsluttende replikkvekslingen:

Programleder: Altså, dette er jo bare nok et eksempel på at dere da gjør narr av oss her i sør ...

Same: (avbryter) Ja, det e det faktisk.

Programleder: ... og mislykkes totalt.

Same: Ja, dessverre gjør vi det (uforståelig tale).

Programleder: Du vet hva vi gjør med sånne som dere, ikke sant?

Same: Slår oss beint i hjel, trur æ (uforståelig tale).

Programleder: Mm, med et veldig stort balltre, du vet det?

Same: Ja, æ trur det. Vi fortjene det.

Samen er enig i at han fortjener å bli slått "beint i hjel", noe som er et godt eksempel på hvordan den undertrykte aksepterer maktpersonens suverenitet.

Gjestens avmakt kommer om mulig enda sterkere til uttrykk i "Ekstra Joker Nord", der Runar først blir lurt til å spille bort alt han eier, og etter hvert mer eller mindre mot sin vilje må spille om kontrollen over sin egen kropp gjennom et spill han ikke får vite reglene til. I denne sketsjen snakker imidlertid også programlederen nordnorsk, noe som representerer et brudd med mønsteret der en standardtalende programleder innehar makten. Men i motsetning til de andre programlederne, representerer ikke denne den samme roen, verdigheten og autoriteten. Hans dialekt og opptreden bidrar heller til å understreke det absurde i hele situasjonen. Programskaperne sier også selv at den nordnorske dialekten var viktig for å skape det absurde elementet i sketsjen:

Eia: Vi hadde jo "Joker Nord"-greia som måtte være på nordnorsk, og da var det et eller annet om ... Det handlet om at vi føler at det er den landsdelen hvor de spiller mest, ikke sant, det var et eller annet sånt. De har levd så langt unna sentrum, nemlig Oslo, at de ikke helt har fått med seg hvordan ting foregår, hva reglene er, vi vet ikke helt her oppe, det gjelder ikke helt akkurat. [...]

Tufte Johansen: Der oppe kan man tenke seg at man har en ekstrem versjon av spillet. Så ideen er at jokertrekningen er litt vanskelig å forstå, men Joker Nord, den er enda vanskeligere å forstå, det var liksom greia.

Eia: Mm, mm. At vi kunne tenke oss at det var troverdig at det var et sånn Kafka-aktig system der oppe, som folk hadde godtatt.

Tufte Johansen: At Norsk tipping ikke hadde helt kontroll på de folka der (Intervju med Eia og Tufte Johansen 18.04.06).

Fordi det fiktive programmet *Ekstra Joker Nord* er lokalisert til Nord-Norge, er det altså nødvendig at både programleder og gjest snakker nordnorsk. Kanskje er det heller ikke programlederen som bidrar sterkest til Runars avmaktsfølelse? Aller mest er han et offer for spilletalskap, et offer for et spill han ikke kjenner reglene til, noe som gjør ham totalt maktesløs.

3.2. De nostalgiske og hjemmekjære

Vår sosiale identitet er sammensatt og blir definert av mange ulike faktorer, men stedstilhørighet er ofte en viktig del av hvem vi oppfatter oss selv å være, og hvem vi blir oppfattet å være av andre.

Det fremste kjennetegnet for hvilket sted vi hører til, er normalt språket (Thuen 2002a:13). Stedet vi opplever størst tilhørighet til, kan være stedet vi bor, men for innflyttere kan *hjemstedet*, det vil si det stedet de vokste opp, være vel så viktig som bostedet som grunnlag for den sosiale identiteten.

Under kategorien "de nostalgiske og hjemmekjære" møter vi to karakterer som tydelig føler en sterk tilhørighet til hjemstedet sitt. Dialektoppretterer Trygve Sevaldsen og Stig Rognan fra "Svartlamon" har det til felles at de uttrykker et spesielt nært forhold til hjemstedet sitt. For Stig sin del er denne kjærligheten for hjemstedet svært tydelig siden han som innflytter i Oslo ønsker å "[...] skape et nyttj Svartlamon i Oslo" (*Team Antonsen* 28.01.04). For ham er det viktig å kunne dyrke sin trønderske identitet, og ha et sted hvor han og andre trøndere i Oslo kan "[...] gjør trøndertingen vårres i fred" (ibid.). Med dette signaliserer han at det er store kulturforskjeller mellom trøndere og oslofolk, og at trøndere trenger et slags fristed i Oslo for å kunne leve ut sin "egentlige" identitet. Til tross for at Stig kommer fra en relativt urban bydel i Norges tredje største by, blir han likevel her, som innflytter til Oslo og tydelig annerledes enn andre oslofolk, en slags *distriktsrepresentant*. I dette tilfellet spiller de altså på en motsetning mellom sentrum og periferi, der Oslo er sentrum og resten av landet er periferien. Dermed kan folk fra bydelen Svartlamon knyttes opp til mange av de samme forestillingene og holdningene som folk fra mer tradisjonelt rurale strøk.

Et sentralt trekk ved disse karakterene er at Stig og Trygves dialekter er de mest "virkelighetstro" i utvalget, i den forstand at man hos begge finner igjen *mange* språktrekk fra henholdsvis trønderske og nordnorske dialekter. Trygves sterke bånd til Nord-Norge kommer til uttrykk nettopp gjennom språket, noe som var bevisst fra programskapernes side:

Eia: Tja, vi ville at det skulle høres ut som en som insisterte på egen dialekt, det husker jeg vi snakket om. Og da nytter det ikke med en som er *veldig opptatt av dialekter og holder på med det*. . . [med nordnorsk dialekt] det må være en som er *fiøktelig opptatt av dialekta* [med nordnorsk dialekt], da må du liksom gasse på [knipser] dialektknappen litt. Skru den litt opp.

Tufte Johansen: Da blir plutselig dialekten veldig viktig, og da er karakteren selvbevisst på dialekten også (Intervju med Eia og Tufte Johansen, 18.04.06).

Trygve sier selv at han ikke har forandret dialekten sin "det skafte grannj" selv om han har bodd i Oslo i flere år. I tillegg går jobben hans som dialektoppretter ut på å hjelpe andre utflytta nordlendinger med å holde på dialekten, noe som skulle bety at det er et slags marked for dette i hovedstaden, og at det er flere enn han som ønsker å opprettholde sine bånd til hjemstedet. Samtidig viser Trygve gjennom eksemplet med Karl Erik Schjøtt-Pedersen at det er vanskelig å holde dialekten rein og fri for påvirkning når man bor i hovedstaden. Hans viktigste kamp synes å være å skjerme dattera for påvirkning gjennom å hindre henne i å leke med andre barn. Byen representerer altså for ham en trussel han må beskytte dattera si mot.

3.2.1. *Bygda som idyll: positive forestillinger knyttet til periferien*

De nostalgiske og hjemmekjære har altså alle en positiv holdning til stedet de kommer fra, og de kan dermed sies å formidle et positivt bilde av periferien. Hvordan kan vi knytte dette bildet til framstillinger av periferien i andre tekster? Hvis vi holder oss til bygda og de mer tradisjonelle rurale strøk i første omgang, er det naturlig å trekke inn et begrep som ofte blir brukt for å beskrive positive representasjoner av bygda, nemlig *den rurale idyll*.⁶ Dette begrepet omtaler en diskurs om bygda som har vært dominerende innenfor academia i fagfelt som geografi og sosiologi, i skjønnlitteratur og i populærkulturelle tekster som tv-serier og filmer. Denne diskursen har bidratt til å forme folks forståelse av rurale områder og de menneskene som bor der:

Rurality is idyllic, we are told. You can't get away from it. The long fingers of idyll reach into our everyday lives via the cultural paraphernalia of film, television, art, book, magazines, toys and traditional practices. We are brainwashed from birth by idyllic representational values which present a cumulative foundation for both reflexive and instinctive reactions to rurality. Almost without realising, it seems, we learn to live out these knowledges in perception, attitude and practice. Country visions in this light become unthinking

6 For en grundigere diskusjon av dette begrepet, se for eksempel Short (2006), Bell (2006), Cloke (2003), og Berg og Lysgård (2004).

reproductions of received meaning, of hand-me-down identity, of acceptable practice and conventional attitude (Cloke 2003:1).

Denne idylliske forestillingen om det rurale kan oppsummeres med ordene ro og fred, ren luft, trygghet og sosial omsorg, og et pent landskap som innbyr til sunne aktiviteter (Berg og Lysgård 2004:73). I Fossos (2004) undersøkelse av unges flytting står også begrepet "bygdeidyll" sentralt, og hun sier at i flertallet av unges fortellinger er oppfatningen at bygda er "[...] et "trygt og godt" sted med muligheter for en harmonisk oppvekst" (op.cit.:135).

Også Nord-Norge har vært gjenstand for idylliserende forestillinger, særlig utover på 1970-tallet, hvor det kom en strøm av bøker og andre debattinnlegg som talte svært positivt på landsdelens vegne:

Den gamle underlegenhetsfølelsen var i ferd med å bukke under, lokalkulturen blomstret, godt hjulpet fram av de populistiske strømningene rundt EF-striden, der livet i utkanten ble hyllet og idyllisert (Brantenberg et al. 1994:431).

Selv om verken Trygve eller Stig trekker fram konkrete elementer ved periferien de ser på som spesielt positive, er det liten tvil om at de foretrekker hjemstedet framfor byen, her representert ved Oslo, som den eneste "virkelige" byen. Det idylliske bildet av bygda, eller hjemstedet, ligger altså som et bakteppe i disse sketsjene. Språklig sett kommer dette tydelig fram, siden begge karakterene har en virkelighetsnær etterligning av henholdsvis nordnorsk og trøndersk. Gjennom språket signaliserer de at de er tro mot seg selv og sitt opphav, de er ærlige om hvor de kommer fra, og de virker troverdige og tillitsvekkende. Dette er egenskaper som også kan knyttes til det idylliske bildet av periferien og folket som bor der.

3.2.2. *Bygda som anti-idyll: tradisjonell og umoderne*

Likevel bidrar ikke de nostalgiske og hjemmekjære karakterene til noen entydig positiv framstilling av bygdefolk og dialektbrukere. Den stedbundne identiteten de alle representerer, kan nemlig også knyttes til en forestilling om bygdefolk som umoderne, tradisjonsbundne og navlebeskuende. Slik sett kommer det her fram en

splittet holdning til bygda eller periferien; en holdning som på den ene siden er preget av *idyll* og *svermeri*, og på den andre *forakt*:

På den andre sida – og til dels skapt av de samme menneskene – har vi *forakten* for provinsen, skremmebildet av utkanten som noe fattig og trangt og klaustrofobisk, bildet av provinsboere som *provinsielle*, som innskrenkede, åndsforlatte og naive, som umoderne og kunnskapsløse, som primitive og inkompetente, som store naturbarn man iblant kan gjøre stas på, men som det er enda lettere å være nedlatende til og som man innerst inne kan synes litt synd på (Brantenberg et al. op.cit.:390).

Disse karakterene reflekterer altså en splittet forestilling om periferien. Bygda er tradisjonell og kjedelig, og likhetsideologien og den sterke sosiale kontrollen oppfattes som begrensende og negativ for dem som bor der (Berg og Lysgård op.cit.:73). Denne negative forestillingen om bygda omtales i faglitteraturen ofte som *rural honor* eller *anti-idyll* (Bell 2006). Bell viser hvordan negative oppfatninger om bygda og bygdefolk særlig blir brukt i amerikanske skrekfilmer, men også i populærkulturen generelt:

Trading on assorted cultural myths – of inbreeding, insularity, backwardness, sexual perversion (especially incest and bestiality) – these rural “white trash” are familiar popular culture icons, celebrated by rock and pop bands such as Rednex and Southern Culture on the Skids and depicted in more benign ways in television shows and movies like *The Dukes of Hazzard* and *The Beverly Hillbillies* (op.cit.:96).

Det ville være å gå alt for langt å kalle Trygve Sevaldsen og Stig Rognan for typiske “bygdetullinger”. Ingen av dem kan knyttes til de mytene som Bell refererer til over. Det er imidlertid uproblematisk å karakterisere dem som tradisjonelle og umoderne. Karakterene i disse sketsjene er mer opptatt av å ta vare på sine røtter enn å ta til seg nye impulser og åpne opp for nye inntrykk og kulturer, og de kan ut fra dette beskyldes for å være navlebeskuende og innadvendte. Det å tviholde på dialekten, som Trygve gjør, gir en trygg, stabil identitet som knytter ham sterkt til periferien. Ved at han hjelper andre med å gjøre det samme, bidrar han til å videreføre tradisjoner i stedet for å åpne opp for nye impulser. Thuen (2002a:19) skriver om lokalsamfunnet at det er “[...] representant for det transsynte, tradisjonalistiske og hemmende i forhold til verden

utenfor". Bildet av bygdefolk som innadvendte og navlebeskuende har ifølge Brantenberg et al. (op.cit.:408) blant annet blitt etablert gjennom "[...] en frodig vitsetradisjon som driver gjøn med provinsboernes trangsyn", der folk fra periferien sies å bære med seg "[...] en provinsiell og lite fleksibel tenkemåte, preget av livet i et lukket bygdesamfunn". Dette bildet finner vi altså igjen i karakterene Trygve og Stig, og det kommer også igjen i sketsjen "Hva er en sjark", noe jeg kommer nærmere inn på nedenfor.

Disse karakterene formidler altså, både gjennom språk og handling, et tvetydig bilde av periferien som både positiv og negativ. Selv om Trygve og Stig er svært forskjellige i utseende, livsstil og "grad av urbanitet", har de det til felles at de har problemer med å tilpasse seg livet i hovedstaden. Det er usikkert om dette er fordi de ikke vil, eller fordi de ikke får det til. Uansett framstår de som forstokket i forestillingen om en konservativ idyll. Og i likhet med de enfoldige og naive markerer de at det er en betydelig forskjell på folk som kommer fra sentrum, det vil si Oslo, og folk som kommer fra periferien. Bygda representerer i disse sketsjene en tydelig kontrast til bylivet, på godt og vondt.

3.3. *De lykkelige utflytterne*

Begge typene jeg har gjennomgått til nå, både de enfoldige, naive og positive og de nostalgiske og hjemmekjære, har på ulike måter en sterk tilknytning til periferien. Enten gjennom at de passer godt inn i en etablert forestilling om hvordan nordlendinger er, eller ved at de insisterer på å leve som før og ikke tilpasser seg selv om de har flyttet fra hjemstedet og inn til hovedstaden. I kontrast til disse står derfor neste kategori, som består av utflyttere fra bygda som *ikke* gir uttrykk for at de ønsker seg tilbake, enten fordi de har blitt glade i Oslo, eller fordi de har dårlige minner hjemmefra.

"De lykkelige utflytterne" møter vi framfor alt i sketsjen "Hva er en sjark?", men også delvis i "Syrlig og sarkastisk nynorskmann". Alle disse karakterene gir innledningsvis inntrykk av at de støtter opp under bildet av bygda som en rural idyll, men etter hvert blir det tydelig at dette ikke stemmer. I førstnevnte sketsj møter vi to nordlendinger som vi etter en stund forstår har et noe traumatisk

forhold til hjemstedet; de har fortrenget mange av minnene de har om Nord-Norge, og det de husker, virker ikke særlig hyggelig:

Nordlending 1 og Nordlending 2 (i kor): En sjark er, kolonj, noe brunjt ... (lager lyd av vind) ... Skoddja ... (roper) æ vil ikkje har æ sagt ... (muntre) Onkel Tor-Ingvar, e ikkje det dæ ... (roper) hold dæ fast, kvota e fullj ... Buhuhu ... (muntre) hei sann, du, bare legg den der ... (roper) næææ ... Det er en sjark.

Her kommer sterke følelser til syne, og de negative, som frykt og fortvilelse, dominerer. Når programlederen til slutt spør dem om de kunne tenke seg å reise tilbake til Nord-Norge, svarer de at "det kan drite og dra". Selv om de altså snakker nordnorsk og tilhører noe programlederen omtaler som "det nordnorske Oslo-miljøet", tar de her tydelig avstand til landsdelen. Gjennom dette reflekterer disse to altså en forestilling om bygda som anti-idyll; ikke fordi de har egenskaper som assosieres med et negativt bilde av bygda, men fordi de selv snakker med frykt og avsky om den nordligste landsdelen. Dermed bidrar de til å forsterke det negative aspektet som også var til stede hos Stig og Trygve. Det er naturlig å tenke seg at de to figurenes negative holdninger til Nord-Norge kan knyttes til de negative sidene ved periferien som kom fram gjennom Stig og Trygve, der periferien representerer det som er umoderne, tradisjonelt, innadvendt og navlebeskuende. Temaet for debatten "Hva er en sjark?" kan sees på som symbol for den tradisjonelle nordnorske fiskerikulturen, den gir assosiasjoner til noe gammeldags og fortidig, noe som reflekterer en holdning til periferien som tradisjonell og umoderne.

"Syrlig og sarkastisk nynorskmann" gir først inntrykk av å være veldig negativ og kritisk til Oslo. Gjennom å være syrlig og sarkastisk forsøker han å vise at han ikke har så mye til overs for hovedstaden. Men på tross av denne nedvurderingen av Oslo, kan distansen han forsøker å skape til debatten om nynorsk i Oslo-skolen, sees på som et forsøk på å være urban, kul og moderne; han lar seg ikke så lett engasjere, men opptrer kjølig og distansert. Denne streben mot å være urban, tyder på at han er ambivalent i sine følelser for byen. Og når den syrlige og sarkastiske maska innimellom sprekker og

avslører at han også liker visse sider ved Oslo, kommer denne ambivalensen enda klarere til syne:

Nynorskmannen: Eg liker sumrane best, sumarane i Oslo er eksplosjon av luktar, fargar og smakar. Ååå, så eg, luktar og smakar, ååå.

Her skinner det tydelig igjennom at han har positive følelser for hovedstaden. Her framstår Oslo som en spennende og flott by å bo i, og bygda blir med dette tilsvarende kjedelig og uinteressant. Den syrlige og sarkastiske tonen til Nynorskmannen gjør imidlertid til at han er vanskelig å få has på, og han er dermed noe problematisk å plassere inn i et typegalleri. Selv om jeg her har kategorisert ham som en "lykkelig utflytter", vil jeg presisere at holdningen han viser til byen, er ambivalent. På den ene siden er han nærmest en parodi på "distriktssnobben", han er negativ til Oslo selv han bor der:

Eia: Ja, iblant så er det morsomt å få ... så det er også en side ved dialekten ... den distriktssnobben, som nettopp ser ned på ... nynorskfolk føler man ser veldig ned på Oslo, ikke sant? Realityprogram og ... slike som Frode Grytten (Intervju med Eia og Tufte Johansen 18.04.06).

På den andre siden kan denne kritiske holdningen til Oslo tenkes å være en maske han tar på seg for å beskytte seg selv, og for å kamuflere at han ikke helt har greid å gli inn i det sosiale miljøet i den byen han egentlig er veldig glad i. Han innrømmer til slutt at han ikke har klart å få noen venner i Oslo, og den nedlatende holdningen han gir uttrykk for, kan være en del av en strategi for å få det til å se ut som han ikke *ønsker* å gli inn.

Det er heller ikke uproblematisk å plassere en som snakker nynorsk, i samme bås som de øvrige dialekttalende karakterene, rett og slett fordi nynorsk i mange henseender må klassifiseres som et standardtalemål. Mæhlum (2005:89–90) argumenterer likevel for at relasjonen mellom nynorsk og bokmål etter visse dimensjoner kan sees på som en parallell til relasjonen mellom dialekt og standard. Både nynorsk og dialekt kan knyttes til begreper som periferi, lokalsamfunn, ruralitet og tradisjon, mens bokmål og standardtalemål begge kan knyttes til begreper som sentrum, storsamfunn, urbanitet og modernitet. Mæhlum refererer også til en holdningsstudie blant norske skoleelever som viser at nynorsk oppfattes som et bygdespråk og et gammeldags språk: "[...] den

prototypiske nynorskingen er først og fremst den gamle bonden, bosatt i et grisgrendt område av landet", som samtidig kan være "[...] den akademiske nynorskingen, den elitistiske nynorskingen" (op.cit.:89). Uansett om han er bonde eller akademiker eller begge deler på en gang, er Nynorskmannen i denne sketsjen en representant for periferien, på samme måte som de andre omtalte karakterene, fordi nynorsk i de fleste sammenhenger altså forbindes med de samme verdiene som dialekter: "Nynorsk som språk, og nynorskingen som person, blir ofte og i overveiende grad forbundet med et knippe av tradisjonelle, tradisjonalistiske verdier" (ibid). Dette viser nok en gang at hovedskillelinjen i dette materialet går mellom folk fra Oslo og de som kommer fra alle andre steder, enten de er vestlendinger som snakker nynorsk standardtalemål, urbane freakere fra Trondheim eller trauste nordlendinger.

3.3.1. *Ruralt eller urbant orientert?*

Tidligere påpekte jeg hvor viktig stedstilhørighet er for vår sosiale identitet, og stedstilhørighet er også et viktig aspekt når vi ser på de lykkelige utflytterne. Når vi flytter, påvirker dette både hvordan vi ser på oss selv, og ikke minst hvordan andre ser på oss. Hvilket sted vi føler mest tilhørighet til, hjemstedet eller bostedet, er i stor grad opp til oss selv, men hvilket sted *andre* identifiserer oss med, har vi ikke like mye kontroll over. I *Team Antonsen* møter vi mange representanter for folk som har flyttet fra bygda til byen. I tillegg til "Syrlig og sarkastisk nynorskmann" og de to nordlendingene som mimrer om sjarken, har vi også Trygve Sevaldsen og Stig Rognan, som begge har flyttet fra distriktet og inn til Oslo. Disse karakterene opplever dette med stedstilhørighet svært ulikt; de lykkelige utflytterne føler i større eller mindre grad tilhørighet til det nye bostedet, mens de nostalgiske og hjemmekjære har sterkest bånd til hjemstedet.

Skjekkeland (2001) refererer til en inndeling i personlighetstyper som er relevant når det gjelder kontrasten mellom de hjemmekjære karakterene og de lykkelige utflytterne i *Team Antonsen*. Basert på en undersøkelse foretatt i Kvinesdal deler Skjekkeland språkbrukerne inn i to ulike personlighetstyper, *homo staticus* og *homo dynamicus*. Det som er avgjørende for om man havner i den ene eller andre

gruppa, er hva slags tilknytning man føler til stedet man har vokst opp på. Personer som plasserer seg i den første gruppa, *homo staticus*, har sterk tilknytning til hjemstedet. De er stolte av hvor de kommer fra, og stiller seg positive til den lokale kulturen. Disse blir veldig ofte værende på hjemstedet i stedet for å flytte ut. På tross av at både Trygve og Stig nå bor i Oslo, uttrykker de en så sterk tilhørighet til hjemstedet sitt at de, sammen med Jonas Krøvel Velle-Voll, kan sies å være representanter for personlighetstypen *homo staticus*.

Medlemmene av den andre gruppa, *homo dynamicus*, har imidlertid et mindre positivt syn på hjemstedet. De liker å reise, har venner på flere steder og vil gjerne flytte til en by eller til utlandet. Den første gruppa orienterer seg altså mot det lokale og rurale, mens den andre gruppa orienterer seg mot det urbane. Gjennom en analyse av de ulike gruppenes språkbruk finner Skjekkeland (2001) at de ruralt orienterte bruker flere tradisjonelle varianter enn hva de urbant orienterte gjør, og på denne måten knytter han språkbruk opp mot personlighetstype. Dette stemmer overens med karakterene fra *Team Antonsen*, hvor de to som kan karakteriseres som *homo staticus*, er de karakterene som bruker flest tradisjonelle varianter, og hvor avstanden til standardtalemålet er størst.

De lykkelige utflytterne er altså urbant orienterte, men de er likevel ikke fullt ut *urbane*. Til det kommer deres tilknytning til det opprinnelige hjemstedet for tydelig fram, noe vi blant annet ser gjennom at de er invitert som gjester i programmet for å diskutere temaer knyttet nettopp til sitt hjemsted. De to nordlendingene diskuterer hva en sjark er, mens Nynorskmannen er hentet inn for å uttale seg om hvilken plass nynorsk bør ha i Oslo-skolen. På tross av deres urbane side, blir altså disse karakterene også utvetydig representanter for det rurale, for periferien.

3.3.2. Å svike sitt opphav

Det som kjennetegner de lykkelige utflytterne, er at de enten viser negative følelser for hjemstedet, eller at de viser en positiv holdning til byen de bor i. De har altså det til felles at de er glade for at de bor i Oslo, og det er ingenting som tyder på at de ønsker seg "hjem" igjen. Med denne urbane orienteringen signaliserer de noe "unorsk":

Man er den man er, man er fra der man er fra, og det bør man i anstendighetens navn erkjenne. Det å holde fast på nedarvede oppfatninger og verdier er i tradisjonell norsk identitetstenkning et tegn på ærlighet og dyp erkjennelse (Ytreberg 2000:105).

Det å løsrive seg fra sine røtter er altså ikke fullt ut akseptert i Norge. Dette henger sammen med at stedstilhørighet og flytting ikke bare er en personlig sak, men også et politisk og ideologisk spørsmål, gjennom at flytting ikke bare anses å ha konsekvenser for den enkelte, men også for samfunnet som helhet:

Stedstilhørighet og flytting er dilemmafylte tema på mikroplanet i form av konsekvensfylte valg for den enkelte, samtidig som de har ideologiske overtoner og er gjenstand for dagsaktuelle politiske motsetninger (Thuen 2002a:19).

De karakterene som plassert under kategorien "De lykkelige utflytterne", har altså begått en form for svik gjennom å ha sterkere bånd til bostedet enn til hjemstedet. Dette understrekes av at de har få eller ingen egenskaper som bidrar til å knytte dem opp mot hjemstedet, bortsett fra dialekten. Grunnen til dette er at ingen av dem identifiserer seg særlig sterkt med sitt opprinnelige hjemsted lengre, og det framstår derfor som lite relevant å kategorisere dem i henhold til en bestemt regional identitet. Likevel vil det kunne være fruktbart å se på diskurser som omhandler stedstilhørighet i tilknytning til disse karakterene, men da i form av konflikten mellom fødested og bosted:

Stedstilhørighet er tilskrevet, sjeldnere oppnådd. Den er, ideelt sett, gitt ved fødsel og oppvekst, i alle fall slik vi i vår kultur forestiller oss "hjemstedet" som grunnleggende kjernesymbol for sosial tilhørighet, stabilitet og kontinuitet [...]. "Lokalsamfunnet" er omhegnet av idealiserte forestillinger om et sosialt fellesskap av kjennskap, naboskap, samhandling, felles koder og felles fortid, og med en felles grense til de andre. Innflytteren må beregne lang tid før inkludering er oppnådd, om det i det hele tatt er mulig (op.cit.:13-14).

Det er en utbredt oppfatning at stedstilhørigheten er sentral når det gjelder identitet, men hva skjer egentlig når man har tilknytning til flere steder, eller når det er uklart til hvilket sted man har den

viktigste tilhørigheten? En betegnelse Ytreberg (2000) har brukt på humoristiske karakterer tidligere, og som det kan være relevant å se på i forhold til noen av karakterene i *Team Antonsen*, er betegnelsen *utflytterknoterne*:

Utflytterknoterne har vokst opp et mindre sted i Norge og gått lei av det. De har gått på høyskole og reist på Interrail, og de vet at verden har uendelige muligheter. På et tidspunkt fikk de nok av det grensetilfellet mellom småby og tettsted som de har vokst opp i. Derfor har utflytterknoterne dratt til Oslo, Bergen eller til nød Trondheim. Der får de riktignok bare en torommer med utsikt mot ingenting, men det følger til gjengjeld med noe viktigere; et sosialt miljø der man kan forme andres bilde av seg selv på nytt (Ytreberg 2000:81).

Utflytternes svik mot hjemstedet og sine røtter gjør at de aldri kan vende tilbake og forvente å bli godtatt igjen, men samtidig strever de med å passe helt inn i byen. Dette ser vi tydelig hos "Syrlig og sarkastisk nynorskmann", som blant annet må innrømme at han har hatt vanskeligheter med å få seg venner i Oslo:

Programlederen: Du har bodd tolv år i Oslo. Har du fått noen venner her?

Nynorskmannen: Ååå, så vanskeleg å få venar i ... ingen.

Programlederen: Ikke en?

Nynorskmannen: Ikkje ein einast... Ååå, så trist å være einsam ... ja.

Ytreberg trekker fram karakteren Ketil Moslet fra *Lille Lørdag* som et godt eksempel på en skildring av en slik utflytterknoter. Ketil Moslet, spilt av Bård Tufte Johansen, dukket opp på skjermen hver uke under programposten "På plakaten", som hadde mottoet "Vaktbikkje for deg mellom 16 og 19". Her kjempet Moslet mot "menn i dress og slips i privat sektor", han stod på ungdommens side, var kameratslig og radikal og kjempet for mer penger til rockeverksteder, keramikk og veving. Og sist, men ikke minst, Ketil Moslet knotet:

Det hørtes ut som om han for noen år siden hadde utvandret fra et sted i Nordland; han hadde nordnorsk tonefall av Bodø-typen, med berg-og-dalbane i stemmeleiet og nedgang i slutten av setningen. Samtidig fulgte han bokmålsnormalen, slik at for eksempel "æ" ble

"jæi", men periodisk skled han ut i tilbakefall til hjemstedets dialekt (Ytreberg op.cit.:93).

De to debattantene i sketsjen "Hva er sjark?" er i likhet med Moslet lite konsekvente i hvilke språktrekk de bruker, og det er mye blanding mellom østnorske og nordnorske former. Ytreberg tolker språkblanding til Moslet som bevisst knoting, det kan man muligens gjøre i "Hva er en sjark?" også. Det er likevel usikkert hvor tilsiktet denne knotingen er, men uansett om det er bevisst eller ikke, så kler det karakterene godt i begge tilfellene og bidrar til å understreke deres "blandings-identitet". Og i likhet med de fleste utflytterne i *Team Antonsen*, så er det tydelig at Ketil Moslet ikke fant seg helt til rette i den urbane og moderne hovedstaden:

Ketil Moslet var utflytterknoterens liv i et nøtteskall – vokst opp i distriktet og innflyttet til Oslo i et helhjertet, men mislykket forsøk på å omdanne sine erfaringer til en hyperkorrekt ny identitet (op.cit.:94).

I ideen om utflytterknoteren ligger det også en vektlegging av forskjellen mellom sentrum og periferi. Det er ikke tvil om at dette er personer som aldri kan bli som de innfødte i byen, til det bærer de med seg for mye av bygda fremdeles:

Dette særnorske ordet "knot" maner fram bildet av en mislykket figur, en språklig-kulturell bastard. Ikke bare prøver han å forråde sitt opphav og sin identitet ved å legge seg etter storfolks byspråk – han klarer det ikke engang! (op.cit.:83).

Utflytterknoterne ender opp med å ikke passe inn noen steder, hjemstedet har de forrådt gjennom å legge seg til et nytt språk og en ny identitet, men samtidig vil de aldri kunne bli akseptert i byen på linje med "de innfødte". De karakterene som er opptatt av å holde på dialekten, signaliserer i denne sammenhengen noe opprinnelig og ekte, mens de som har forsøkt å tilpasse seg sine nye omgivelser, er håpløse og latterlige (op.cit.:82). I et slikt perspektiv framstår Stig og Trygve som troverdige, ærlige og ekte, mens de lykkelige utflytterne har sveket sitt opphav.

4 Standardtalemålets symbolske makt

Selv om de fleste karakterene er relativt endimensjonale, og deres opptreden på tv-skjermen i de fleste tilfellene er kort, kan den utstrakte bruken av dialekt som et humoristisk virkemiddel knyttes opp mot flere relevante diskurser om dialekter og dialektbrukere. Karakterene jeg har kalt "enfoldige, naive og positive", reflekterer nokså klart og eksplisitt en del etablerte stereotypier og myter om nordlendinger spesielt og dialektbrukere generelt. "De nostalgiske og hjemmekjære" spiller på sin side på ulike og til dels motstridende verdier og forestillinger vi knytter til bygda og periferien, mens "de lykkelige utflytterne" først og fremst demonstrerer at bygdefolk aldri kan bli som byfolk, selv om de ønsker det aldri så mye. Samtidig kommer det forhåpentligvis fram av analysen at framstillingene av disse ulike karakterene sjelden er entydige, og at programserien dermed forholder seg til mange og til dels motstridende diskurser på én gang. I den forbindelse vil jeg referere til Zahl (1999), som har beskrevet "den nye humoren"⁷, som *Team Antonsen* kan sies å være en del av, på følgende måte:

Sjøåren får i alle fall inga forklaring, oppklarande punchline eller "konklusjon" til slutt. Samtidig er det uklart kven poenga rettar seg mot, og kven ein eigentleg ler av. Ler sjååren av programleiaren, intervjuobjektet, rollefiguren i sketsjen – eller av seg sjølv? (Zahl 1999).

Dette sitatet oppsummerer veldig godt uklarheten og flertydigheten den ironiske humoren i *Team Antonsen* skaper; en flertydighet som gjør det umulig å komme med et entydig svar på spørsmålet om hvem brodden egentlig retter seg mot.

Uansett hvordan man velger å tolke *Team Antonsen*, er det liten tvil om at dialektbruken i programserien spiller på og reflekterer noen bestemte holdninger til dialekter, og det er mulig å peke på noen gjennomgående mønstre i hvordan dialektbrukere blir framstilt. Dette er da også hovedformålet med en diskursanalyse:

Diskursanalytikerens ærinde er ikke at komme "bag om" diskursen i sine analyser, at finde du af hvad folk virkelig mener, når de siger dit eller dat, eller at finde ud af, hvordan virkeligheden egentlig er bag

7 Mer om dette begrepet i Ytreberg (2000).

diskursen. [...] Derimod skal man arbejde med det, der faktisk er blevet sagt eller skrevet, for å undersøge, hvilke mønstre der er i udsagnene – og hvilke sociale konsekvenser forskjellige diskursive fremstillinger af virkeligheden får (Jørgensen og Phillips 1999: 31).

Ett framtreddende mønster som viser seg når vi ser nærmere på bruken av dialekt i denne teksten, er det skjeve maktforholdet mellom brukerne av henholdsvis dialekt og standardtalemål. Dette maktforholdet kommer mest eksplisitt til syne i de sketsjene hvor vi har en programleder som har med seg én eller flere gjester i studio. Eksempler på dette finner vi i tidligere omtalte sketsjer som "Kjempesjansen Nord" og "Same som snakker først høyt, så lavt". Det samme mønsteret finner vi imidlertid også i mange av sketsjene jeg ikke har analysert grundig også, slik som for eksempel i sketsjen "Turn bedrift". Her har vi en programleder som snakker standardtalemål, mens det talentløse bedriftslaget som er på besøk i studio, snakker en form for vestnorsk dialekt. Dette eksemplet viser at det ikke er avgjørende *hvilken* dialekt som blir brukt; det viktigste er at det er en varietet som avviker fra standardtalemålet. Men selv om eksemplene på denne asymmetrien er mange, er det ikke slik at den latterlige gjesten *alltid* snakker dialekt. Det mest påfallende er imidlertid at den seriøse programlederen *aldri* gjør det.⁸ Kontrasten mellom programlederen og gjesten understrekes altså av at gjesten som regel har noe vi kan karakterisere som en *lyte*, noe som gjør ham annerledes og kanskje også unormal. Dette kan være en sjelden genfeil, en ekstra hånd, en eller annen talefeil; eller at han snakker dialekt. Dialektbrukerne hører altså hjemme i samme bås som de andre "unormale".

Programskaperne knytter selv dialektbruk til lytebegrepet i sitatet under, men mest av alt understreker de her hvor viktig dialekt kan være for å skape avstand til sin egen person:

Eia: Ja, først så fungerer jo dialekt som en maske eller en fysisk lyte da ... sånn at det gir sånn, skuespillermessig så gjør det at man forandrer personlighet ...

Tufte Johansen: Det er litt som å ta på en parykk, liksom (Intervju med Eia og Tufte Johansen 18.04.06).

⁸ Unntaket fra regelen om at programlederen snakker standardtalemål finner vi i sketsjen "Ekstra Joker Nord", noe jeg har kommentert tidligere i artikkelen.

Selv om dialektbruk først og fremst er et skuespillerteknisk grep som hjelper dem med å skape morsomme karakterer og tre inn i en rolle, er det imidlertid interessant å registrere til hvilke roller de velger å bruke dette grepet, og til hvilke de ikke gjør det. En form for "karakter" jeg ikke har omtalt så langt i avhandlingen, men som det er relevant å se på i denne sammenhengen, er når en av de fire programlederne iscenesetter seg selv. Det kan være når de introduserer neste sketsj eller innslag; når de setter hverandre i løgndektoren; når de konkurrerer om hvem som er best i ulike øvelser; eller når de bare rett og slett er programledere. I disse tilfellene er det usikkert om de spiller en karakter eller om de er seg selv; grensene mellom fiksjon og virkelighet viskes her ut. De omtaler hverandre med sine ordentlige navn, og de gjør ingen forsøk på å skjule hvem de er ved hjelp av kostymer eller andre virkemidler. I disse sekvensene, hvor de tilsynelatende er seg selv, hvor de er "normale", snakker de alltid et sørøstnorsk standardtalemål. Dette fører til at standardtalemål representerer normaliteten, mens dialekt representerer det avvikende, markerte og dermed også latterlige. Dette gjelder altså uansett *hvilken* dialekt som blir brukt, om det er trøndersk, vestnorsk, sørlandsk eller nordnorsk.

Disse eksemplene illustrerer den symbolske makten standardtalemålet har i *Team Antonsen*, noe som reflekterer maktforholdene på vår hjemlige lingvistiske markedsplass. Framstillingen av de dialekttalende karakterene kobler dialektbruk til begreper som periferi, lokalsamfunn, ruralitet og tradisjon, mens standardtalemålet representerer makt, sentrum, storsamfunn, urbanitet og modernitet. Selv om den dialekttalende karakteren kommer fra en av Norges største byer, slik som Stig i sketsjen "Svartlamon", kan han knyttes til de samme verdiene og forestillingene som de andre dialektbrukerne. Dialekt representerer, uansett hvor den kommer fra, det markerte, det avstikkende, det unormale; mens standardtalemålet er det normale og umarkerte.

Den språklige virkeligheten slik den presenteres gjennom *Team Antonsen* bekrefter altså at det finnes et dialektalt prestisjehierarki som eksisterer i nordmenns bevissthet, der standardtalemålet rager øverst, mens dialektene kommer nederst. Denne motsetningen

mellom dialekt og standardtalemål, som altså reflekteres gjennom *Team Antonsen*, kan sees på som en språklig parallell til forholdet mellom sentrum og periferi, der Oslo representerer det urbane sentrum, mens Nord-Norge er den ytterste periferi. I dette bildet er det ingen tvil om hvor det kulturelle hegemoniet, definisjonsmakten og dermed også den språklige symbolske makten ligger: I det urbane sentrum.

Litteratur

- Amundsen, U.R. (2002): "Og yrket er ...?". Publisert 30.03.02. Lastet ned 06.01.07, fra:
<http://www.nrk.no/programmer/tv/hodejegerne/1750726.html>.
- Arntzen, A. (2005): "Æ lyg ikkje". I A. Kalvø og C. Hope (red.): *Norsk humor*. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Bell, D. (2006): "Variations on the rural idyll". I P. Cloke, T. Marsden & P.H. Mooney (red.): *Handbook of rural studies*. London: Sage Publications.
- Berg, N.G. og Lysgård, H.K. (2004): "Ruralitet og urbanitet – bygd og by". I N.G. Berg, B. Dale, H.K. Lysgård og A. Løfgren (red.): *Mennesker, steder og regionale endringer*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag
- Bourdieu, P. (2005) [1991]: *Language and Symbolic Power*. Cambridge: Polity Press.
- Brantenberg, T., Hauan, M.A. og Knudsen, N.M. (1994): "Myter om Nord-Norge og nordlendingen gjennom tidene". I E.A. Drivenes, M.A. Hauan og H.A. Wold (red.): *Nordnorsk kulturhistorie. Det gjenstridige landet*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Brox, O. (1992): "'Nordlendingen' i norsk litteratur og politikk – fra Benoni til Oluf Raillkattli". I B. Mæhlum (red.): *Hva er "identitet"?* Rapport fra et tverrfaglig seminar ved Institutt for språk og litteratur, Universitetet i Tromsø 7. – 8. mai 1992: ISL og Norges forskningsråd.
- Cloke, P.J. (2003): *Country visions*. Harlow: Pearson Education.
- Edvardsen, E. (1997): *Nordlendingen*. Oslo: Pax Forlag.
- Fosso, E.J. (2004): "Unges flytting – et spørsmål om identitet og myter om marginale og sentrale steder?" I N.G. Berg, B. Dale, H.K. Lysgård og A. Løfgren (red.): *Mennesker, steder og regionale endringer*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Fulsås, N. (1999): "Forsøk på å gripe "den gjenstridige nordlendingen". Bilete av Nord-Noreg i dei siste 30 åras vitskapelege litteratur. I T. Thuen

- (red.): *Landskap, region og identitet: Debatter om det nordnorske*. Bergen: Program for kulturstudier, Norges forskningsråd-
- Garrett, P., Coupland, N. og Williams, A. (2003): *Investigating language attitudes: social meanings of dialect, ethnicity and performance*. Cardiff: University of Wales Press.
- Gentikow, B. (2006): "Eksport og import av humor. "Hvem gidder å se på et komiprogram fra Estland, liksom?"" I Y. Kjus og B.G. Kaare (red.) *Humor i mediene*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Grønmo, S. (2004): *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Jørgensen, M.W. og Phillips, L. (1999): *Diskursanalyse*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag.
- Kjus, Y. og Kaare, B.H. (2006): "Humor, medier og mennesker". I *Humor i mediene*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Kramvig, B. (1999): "Mangfold og røtter: Hvordan forstår vi individets forståelse av seg selv?" I T. Thuen (red.): *Landskap, region og identitet: Debatter om det nordnorske*. Bergen: Program for kulturstudier, Norges forskningsråd.
- Myter (2004): Vist 09.03.04. Lastet ned 24.03.07, fra: <http://www1.nrk.no/nett-tv/klipp/33625>.
- Mæhlum, B. (2005): "Alt henger sammen med alt". I G. Alhaug, E. Mørck og A. Pedersen (red.): *Mot rikare mål å trå. Festskrift til Tove Bull*. Oslo: Novus forlag.
- Paulgaard, G. (2000): *Ungdom, lokalitet og modernitet : om kulturbrytninger og identitetsutforming i et kystsamfunn nordpå*. Dr. polit.-avhandling, Universitetet i Tromsø.
- Seim, I.M. (2005): "Språkholdninger og undersøkelser av dem". I *Målbryting* nr 7.
- Short, B. (2006): "Idyllic ruralities". I P. Cloke, T. Marsden og P.H. Mooney (red.): *Handbook of rural studies*. London: Sage Publications.
- Skjækkeland, M. (2001): "Personlegdomen som bakgrunnsvariabel i sosiolingvistikken." I *Målbryting* 5. 31–48.
- Team Antonsen* (2004): Publisert 07.01.04–26.02.04. Lastet ned 24.03.07, fra: <http://www1.nrk.no/nett-tv/prosjekt/208>.
- Thompson, J.B. (2005)[1991]: "Editor's introduction". I P. Bourdieu *Language and Symbolic Power*. Cambridge: Polity Press.
- Thuen, T. (2002a): "Steder, grenser, tilhørigheter. Noen innledende betraktninger". I T. Thuen (red.): *Sted og tilhørighet*. Bergen, Kristiansand: Program for kulturstudier, Norges forskningsråd, Høyskoleforlaget.

- Thuen, T. (2002b): "Stedets identitet". I T. Thuen (red.) *Sted og tilhørighet*. Bergen, Kristiansand: Program for kulturstudier, Norges forskningsråd, Høyskoleforlaget.
- Ytreberg, E. (2000): *Brede smil og spisse albuer: Hvordan fjernsynet overtaler*. Oslo: Aschehoug.
- Zahl, J. (1999): "Den som ler sist, er best". Publisert 06.03.99. Lastet ned 28.03.07, fra:
<http://www.dagbladet.no/kultur/1999/03/06/159686.html>.

Andre kjelder

Intervju med Harald Eia og Bård Tufte Johansen 18.04.06